Arany Éva
Piaśnica – a német Katyń

Lengyelország 1939. szeptember 1-i német megtámadása után az 1919-ben népszövetségi felügyelet alá helyezett Danzig (lengyelül Gdańsk) szabad várost és környékét azonnal betagolták a Német Birodalomba. Hitler a város NSDAP-Gauleiterét, a bajor Fürthből származó Albert Forstert nevezte ki a polgári közigazgatás vezetőjének, majd később birodalmi helytartónak. A banktisztviselő 1923 óta a náci párt tagja, s a környékbeli gyilkosságok egyik fő felelőse volt. Becsvágyától vezérelve elsőnek akarta jelenteni „Führerének", hogy Gauja nemcsak „zsidómentes", de „lengyelmentes" is. Ő adta ki a „lengyelvadászat" rendeleteit. 1939. október 17-én a danzigi városháza erkélyéről azt mondta a lengyelekről: *„Ki kell irtanunk ezt a népet, s a bölcsőnél kezdjük…"*

A lengyel értelmiség ellen

A lengyelországi német hadjárat kezdettől fogva kegyetlen megsemmisítési háborút jelentett a zsidók, de a keresztény lengyelek, az értelmiség, a nemesek, lelkészek, szakszervezeti vezetők ellen is. A háború első napjainak káoszában a Piaśnica környéki erdőkben szisztematikus megsemmisítési akciók folytak. A Népi-német Önvédelem szervezet halálbrigádjai a megszállás első hónapjaiban lengyel állampolgárok tízezreit gyilkolták meg. Ez a milícia a Halle an der Saale-ból származó Rudolf von Alvensleben SS-Oberführer vezetése alatt kegyetlen terrorszervezetté vált, s vezetőjének – miként Himmlerhez írt jelentéséből kiderült – örömet okozott a gyilkolás. A szervezetben

tömörült fanatizált népi-németek már a háború elején listákat állítottak össze lengyel és kasub nemzetiségű szomszédjaikról, tanárokról, lelkészekről, kereskedőkről, bírákról, művészekről és másokról, amelyeket 1939. szeptember elején átadtak a Gestapónak és az SS-nek. A listán szereplőket Wejherowo, Gdynia (Gdingen) és Danzig körzetében letartóztatták és a wejherowói börtönben gyűjtötték össze, ahonnét az SS zárt teherautókon a piaśnicai erdőbe szállította és meggyilkolta.

A megszállt területen a népi-német önvédelmi egység mellett különösen aktívan vett részt a gyilkosságokban a Kurt Eimann vezetésével Danzigban már 1939 júniusában megalakult SS-őregység. Ők „biztosították és tisztították meg" az egykori lengyel Stargard, Berent (Beren), Karthaus és Neustadt településeket, állították fel és őrizték a fogolytáborokat Neufahrwasserben, Grenzdorfban und Stutthofban. Utóbbit – negyven km-re Danzigtól keletre – idővel nagy koncentrációs táborrá építették ki. A nácik a megszállt területen megalakították Nyugat-Poroszország katonai körzetét, amely később Danziggal együtt a Danzig–Nyugat-Poroszország új birodalmi körzetet (Gau) alkotta.

Az SS-egység naponta közel 150 embert gyilkolt le, kivéve 1939. november 11-ét, a lengyel függetlenség évfordulóját, amikor 314 lengyel foglyot lőttek tarkón. A nőket és férfiakat ötösével vezették a sírgödörhöz. Egyeseket még élve földeltek el. A környékbeli lakosság tudta, mi történik ott, hiszen hallották a lövéseket és a kiabálásokat, s látták a transzportok érkezését az erdőbe. Ráadásul az SS-egység a környéken élő németeket bérelte fel a sírok betemetésére.

Felkavaró az egyedüli szemtanú, Elzbieta Ellwart asszony visszaemlékezése, aki néhány kilométerre lakott Wejherowótól, és terhessége utolsó hónapjaiban járt. Egy nap elhatározta, hogy meglátogatja anyósát és apósát, s gyanútlanul átvágott a piaśnicai erdőn. Az SS-katonák megállították, s meg akartak szabadulni a váratlan tanútól, mert néhány méterrel távolabb folytak a kivégzések, de elfogyott a lőszerük. Így megparancsolták neki, hogy ne mozduljon és elmentek lőszerért. Elzbieta asszony a tiltás ellenére a bokrokhoz ment. Amit látott, iszonyattal és rémülettel töltötte el. Azt hitte, képzelődik. Ugyanis az egyik fánál két fehér inges, fekete nadrágos, csizmás férfit látott, mindkettő erősen véres volt. Egyikük egy kb. kétéves gyermeket tartott a lábainál fogva, akinek a fejét néhányszor a fának vágta. E szörnyű látomástól Elzbieta asszony soha nem tudott megszabadulni… Lényegében csodával határos módon menekült meg, mert ez egyik SS-legény felszólította, hogy fusson. Rohant, ahogyan csak bírt, attól rettegve, hogy hátba lövik. Majdnem megzavarodott… Egyedül az ő visszaemlékezése maradt fenn, mert azokat is agyonlőtték, akiket a nyomok eltűntetésére hoztak.

Albert Forster („Albert király") (1902–1952)

A frankföldi Fürthben, börtönőr fiaként született. Az érettségi után kereskedőnek tanult. 1924-ben, 22 évesen belépett az akkor már betiltott NSDAP egyik fedőszervébe. Munkaadója már néhány hónap múlva elbocsájtotta politikai tevékenysége miatt, így szónoki tevékenységére és a hírhedt *Der Stürmer* című lap eladására koncentrált. Az ifjú hivatásos forradalmár Fürthben a náci párt helyi csoportvezetője, s 1930-ban

Reichstag-képviselő lett. Julius Streicher és Göring protezsáltjaként, energikus és odaadó aktivista hírének köszönhetően 1930-ban Gauleiterként Danzigba küldték, hogy vezesse a nácik harcát a hatalom megszerzéséért a városban. A nácik valóban megszerezték az abszolút többséget, de Forsternek meg kellett osztania hatalmát Her-

Albert Forster danzigi Gauleiter

mann Rauschninggel, a szenátus elnökével, és utódjával, Arthur Greiserrel, Warthegau későbbi Gauleiterével. De ő volt a felelős a Danzigban élő zsidók és az ottani lengyelek növekvő sanyargatásáért. 1935-ben felügyeletével megalakult az ún. önvédelem. A Népszövetséggel szembeni agresszív magatartását a Danzigra vonatkozó német igény jelezte. Carl Jacob Burckhardtot, a Népszövetség danzigi főbiztosát ezekkel a szavakkal üdvözölte: *„Úgy, tehát Ön e genfi zsidó-szabadkőműves pofázda képviselője!”* 1939-ben egyik beszédében pedig ezt mondta: *„A lengyelek értésére kell adni, kik itt az urak”.* A város a lengyelországi német támadás ürügyéül szolgált. A harcok befejeződése után pedig véres önkényt vezetett be a lengyel lakossággal szemben. Számos bűncselekményt követett el a Danzig közelében fekvő stutthofi koncentrációs tábor ügyeivel kapcsolatban is. Jóllehet a tábor az SS parancsnoksága alatt állt, Forster Gauleiterként és Danzig–Nyugat-Poroszország birodalmi helytartójaként („Albert-király”) a lengyeleket szigorúan elnyomó német népiségi politikát folytatott. Befolyásolta ingatlanok megszerzését, ő felelt a halotti bizonyítványok (hamis) kiállításáért, az iparban és a mezőgazdaságban foglalkoztatott foglyokért. Megtiltotta például, hogy németeket és lengyeleket egyazon temetőben temessenek el. Másrészt viszonylag nagyvonalúan sorolt be embereket a „német néplistába”, amiét bírálat érte az SS részéről. Hitler kegyét élvezve ki akarta vívni magának azt a dicsőséget, hogy első Gauleiterként jelenthesse Gauja „zsidó- és lengyelmentességét”. A háború végén követte a „Danzig-erőd” értelmetlen politikáját, amely végül meghiúsult. A háború után néhány hónappal a britek letartóztatták és kiadták Lengyelországnak, ahol 1948-ban halálra ítélték és 1952-ben kivégezték.

Kasub Golgota

A Danzigtól nyugatra és délnyugatra fekvő, kasubok lakta földcsík a 18. század végi lengyel felosztás során Poroszországhoz került. Az önálló szláv népcsoport (a lausitzi szorbokhoz hasonlítanak) a „germanizációs" nyomás hatására alkalmazkodott a német uralomhoz. A 20. század kezdetén Wejherowo környékén megközelítőleg azonos arányban éltek németek és kasubok. A terület az első világháború után a versailles-i szerződés értelmében Lengyelországhoz került, s a kasubok az újjászülető lengyel államhoz tartozónak vallották magukat.

Kasub település Hátsó-Pomerániában

Piotr M. Majewski lengyel történész 2000 főre becsüli a Piaśnica környéki erdőkben meggyilkolt kasub etnikai kisebbség létszámát. A nácik egyébként hivatalosan nehezen boldogultak a kasubok „faji besorolásával". Egyrészt azt hangsúlyozták, hogy a hithű katolikus kasubok nem lengyelek, hanem „pomerániként szláv népiségi töredékek." Miközben helyenként „kasub néptársaknak" vagy „német szlávoknak" tekintették őket, Karthaus és Neustadt hivatalaiban a kasubokat „alattomosnak, hamisnak és ravasznak" bélyegezték, akiknek „jellege teljesen idegen a német népiségtől." Az 1942. évi vezető náci faji ismertető már kijelentette, hogy *„a Nagynémet Birodalom a nyugati szlávságot véglegesen védelmébe vette."* Ezzel a kasubokat hivatalosan is „németesítette", illetve „nyugati szláv néptársaknak" minősítette. De 1939 őszén a Wehrmacht és az SS még nem így kezelte őket.

Eutanázia-áldozatok és deportáltak

A Danzigtól délre elterülő szpegawski erdőben az SS hozzávetőlegesen 2000 lengyel fogyatékost gyilkolt meg a konradsteini elmegyógyintézetből. De német gyógy- és ápolási intézetekből (Stralsund, Stettin-Kückenmühle, Treptow an der Rega, Ueckermünde, Lauenburg in Pommern és Meseritz-Obrawalde) is érkeztek fogyatékosok a piaśnicai erdőbe. Őket az SS még a háború elején a stralsundi

gyógyintézetbe szállította, ahonnét bizonyíthatóan 1285 beteget november–decemberben deportáltak Wejherowóba. Röviddel megérkezésük után a piaśnicai erdőben a Kurt Eimann vezette SS-őrosztag agyonlőtte őket. Eimann 1968-ban a hannoveri tartományi bíróságon így vallott a néhány hónappal később Katyńban kísértetiesen megismételt szovjet kivégzési módszerről: *„A betegeket a pályaudvaron a SS-katonák a csapatom rendelkezésére bocsájtott teherautókba szállították. A teherautók az agyonlövés helyszínétől ötven méterre álltak meg. Ott egyenként kiszállították a betegeket. A fogyatékost két SS-katona a gödör széléig vezette, egy harmadik pedig egy 08-as pisztollyal követte. A gödör szélén tarkón lőtte, aki a gödörbe esett. Ez a módszer ismétlődött meg a szállítmány valamennyi betege esetében."* A holttesteket a stutthofi koncentrációs tábor lengyel hadifoglyai temették be, akiket Eimann utasítására később szintén agyonlőttek. Itt több mint 400 gyermeket gyilkoltak meg, a legfiatalabb 11 éves volt. Az érintettek a családjának szóló értesítések szerint természetes halállal hunytak el.

Kurt Eimann katonáival

A birodalom területéről deportált áldozatok legnagyobb, 8000-10.000 fős csoportját antifasiszták, zsidók, lengyel és cseh származású németek, valamint olyan lengyelek alkották, akik a két háború között földművesként Németországban éltek. A pályaudvaron le kellett adniuk bőröndjeiket, majd az SS-katonák a Wehrmacht teherautóira ültették és a Piaśnica környéki erdőkben kivégezték őket. A nagyobb gyermekeket már Wejherowóban elszakították szüleiktől, s az anyák csak csecsemőiket tarthatták maguknál.

Vasutasok Wejherowóban és Lęborkban (Lauenburg Pomerániában) megfigyelték a szállítmányokat és titokban beszélgettek is ezekkel a foglyokkal. Eszerint sok elhurcolt német állampolgár volt, akiket korábban a Nürnberg melletti Altenfurt táborába internáltak, amelyet azonban Heydrich utasítására 1939 szeptemberében felszámoltak.

Az 1939 őszétől 1940 tavaszáig Pomerániában kivégzettek számát lengyel történészek 36.000-42.000-re becsülték. Dieter Schenk német kutató a danzigi körzetvezetőről, Albert Fosterről írt könyvében azonban azt írja: Pomerániában 432 helyen 52.794-60.750 személyt gyilkoltak meg, közöttük 25.000-et Kociewon, 18.000-et kasub földön,

s ezen belül Wejherowo környékén 14.033 főt. Ezzel Piaśnica a stutthofi koncentrációs tábor után a régióban a második legnagyobb tömegmészárlását élte át.

A stutthofi koncentrációs tábor

A Danzigtól 37 km-re keletre fekvő tábort 1939. szeptember 1-jén civil foglyoknak állították fel. Státuszát 1941 októberében változtatták meg, s különleges táborként (Sonderlager Stutthof) a danzigi Gestapo parancsnoksága alá került, majd 1942. januárban I. fokozatú koncentrációs tábor lett. Ezt a státuszát a háború végéig megőrizte. A stutthofi koncentrációs tábor felállítása a danzigi náci mozgalom része volt. A németek már 1936-tól kartotékokon kezdték nyilvántartani a nemkívánatos lengyeleket. 1939. július 3-án megalakult Eimann SS-rohamegysége (Wachsturmbann Eimann), amelynek feladata többek között egy internálótábor helyének kiválasztása és előkészítése volt. Augusztusban az SS-csapat 500 danzigi fogollyal megkezdte a tábor építését, amely emiatt a német határokon kívül épített első koncentrációs tábor lett.

Röviddel Lengyelország megtámadása után lengyel értelmiségiek (danzigi tanárok, képviselők, egyetemet végzettek) internálására szolgált. A városban már röviddel a háború kezdete után tömeges letartóztatásokra került sor. A Victoria-iskolában összegyűjtött 1500 fogolyból már az első napokban kiválasztottak 150–200 személyt, akiket szeptember 2-án Stutthofba szállítottak, s velük kezdték meg a tábor tényleges építését. A visszamaradt több száz danzigi zsidó többsége néhány héten belül meghalt. A kezdetben 3500 fogolyra tervezett, 12 hektár nagyságú táborból 1939 után egy 120 hektáros, 57.000 foglyot befogadó tábort építettek, amelynek új táborában 1944-ben már 21 barakk állt. A tábor több szervezeti változást követően 1941. szeptember végéig a Visztula SS-főszakasz parancsnoksága alatt állt, s főleg a danzigi Gestapo civil foglyait helyezték el benne, de átmeneti tábornak is használták.

1941 októberében átadták a danzigi Gestapónak, s részben munkára nevelő táborként használták. A tábort Heinrich Himmler 1941. november 23-i stutthofi látogatását követően 1942 januártól betagolták a koncentrációs táborok felügyelőségébe, s ezzel megteremtették a lehetőséget, hogy foglyait a német hadigazdaság számára használják fel. Ezután az SS fegyverkezési üzemeket és kőtörőt telepített Stuffhofba. Az egyik szerelőcsarnokban például a Focke-Wulf konszern részére készültek repülőalkatrészek. Az SS a foglyok „bérléséért” 1942 és 1944 között becslések szerint 10 millió birodalmi márkát kapott a magánvállalkozásoktól és mezőgazdasági üzemektől. 1943 elején közvetlenül a régi tábor mellett új, 25.000 fogolyra tervezett, elektromos árammal védett koncentrációs tábor építkezését kezdték el, amely azonban nem készült el.

A stutthofi tábor összesen 39 külső táborral rendelkezett. Legnagyobb közülük Thornban (Toruń) und Elbingben (Elbląg) működött, egyenként kb. 5.000 zsidó női fogollyal.

1944 tavaszán egy gázkamrát is építettek, amely a ruházat fertőtlenítésére szolgált, de később emberek elgázosítására is használták. A gázkamra működését azonban rövidesen leállították, amelyben egy tűzeset és az áldozatok ellenállása is szerepet játszhatott. Később néhány foglyot a táborba vezető kisvasút leszigetelt vasúti

vagonjaiban gázosítottak el. A Zyklon B-vel meggyilkoltak számát legfeljebb 1150 főre becsülik. A krematóriumban 1942-ben két kemencét építettek a holttestek elégetésére, de ez a szabadban is történt.

Bejárat a régi táborba – az ún. halálkapu

1944 végén a foglyok száma ugrásszerűen megnőtt, s 20.000-30.000 magyar zsidó nő is érkezett ide, s egyre többen érkeztek a Keleti-tengeren keresztül a Baltikumból (Rigából, Kaunasból und Schaulenből), de Auschwitzból is. 1944 végén a foglyok 70%-át zsidók alkották.

A táborparancsnokság 1945. január 25-én elrendelte a tábor kiürítését. Az első evakuálási szakaszban kb. 11.600 fogolynak kellett elhagyni a tábort gyalogmenetben nyugat felé. Ezután még mindig 11.863 internált maradt Stutthofban, s 22.085 fő a külső táborokban.

A jelentések szerint a menetoszlopokba egyenként 1000-1500 főt soroltak be, amelyek a „kasub Svájcon” keresztül Lauenburg irányába meneteltek, egymás között hét kilométer távolságot tartva. Mindegyiket kb. negyvenfős őrség kísérte. A szinte ellátás nélküli menetelés a túlélők számára hóban és hidegben tíz napig tartott. Január 31-én a Palmnicken strandján az SS géppuskatűzzel 3000 zsidó foglyot a Keleti-tengerbe hajszolt vagy lőtt agyon, másokat a borostyán-üzem udvarán végzett ki. A mészárlást csak 15 személy élte túl.

A stutthofi koncentrációs táborban összesen 110.000 személyt őriztek, akik közül kb. 65.000-en pusztultak el. További evakuálásokat követően 1945. május 9-én a 3. Belorusz Front 48. hadseregének katonái vonultak be a táborba.

Tettesek és emlékezés

A Piaśnica környéki áldozatok pontos számát nagyon nehéz megállapítani. 1944. augusztus–szeptemberében a németek a stutthofi koncentrációs tábor 36 foglyát arra kényszerítették, hogy megbilincselve, erdei odúkban élve feltárják a sírokat, s a tetemeket az erdei égető helyeken elégessék. Két hónap múlva pedig a foglyokat is

meggyilkolták.

De a nyomok eltűntetésének kísérlete kudarcot vallott. A helyszínen 1946. október közepén különleges bizottság végzett exhumálást a piaśnicai erdőkben. A tanúk által emlegetett 35 tömegsírból az egykori erdész segítségével 30-at sikerült megtalálni, kettőt elégetetlen tetemekkel. A két sírban 305 agyonlőtt tetemet találtak, közöttük öt nőét. A családtagok a jellegzetes vonások, vagy személyes tárgyak alapján mindössze 55 személyt ismertek fel, közöttük 31 gdyniai lakost, a lengyel intézmények és hivatalok egykori dolgozóit. Napjainkig több mint ötszáz áldozatot azonosítottak. A meggyilkoltak között volt Alicja Kotowska nővér, a Feltámadás Nővérei Gyülekezetből, aki a wejherowói leánygimnázium és líceum igazgatója volt 1934–1939 között, s l939. november 11-én végeztek ki. Alicja nővért 1999 júniusában II. János Pál pápa a második világháború mártírjainak csoportjában boldoggá avatta. Boldog Alicja nővért a piaśnicai mártírok védőszentjének tartják.

Piotr M. Majewski úgy véli, hogy a gyilkosságokban esetenként 40-50 személy vett részt: danzigi SS-katonák és a Népi-német Önvédelem aktivistái, tehát helybeli németek. Az Albert Forster elleni danzigi perben a szemtanúk részeg Gestapo-tisztviselőkről beszéltek, akik a fákra felakasztott lelkészekre lövöldöztek, továbbá félholt áldozatokról, akik megpróbálták kiásni magukat a gödörből.

A tábor személyzetét és őrszemélyzetét az SS állította; a stutthofi tábor öt éves fennállása alatt 3000 fős SS-személyzet fordult meg ott, akiket még az ukrán segédrendőrség is támogatott. Az őrszemélyzet magját az 1939 nyarán felállított danzigi SS-csapat alkotta. Az Eimann-csapat vezérkari főnöke, Max Pauly SS-Sturmbannführer 1940. áprilistól 1942-ig maradt a tábor parancsnoka.

A második világháború után 13 társával együtt Hamburgban egy brit hadbíróság halálra ítélte és 1946-ban felakasztotta. Pauly utódja 1942. szeptember 1-jén Paul Werner Hoppe lett, akit 1957-ben Bochumban gyilkosságban való segédkezésért kilenc év börtönre ítéltek, de három év után kiszabadult. Hoppe adjutánsát, Theodor Meyer Hauptsturmführert a második Stutthof-perben 1947 októberében halálra ítélték s egy év múlva Danzigban felakasztották. 1947-ben a tisztek és altisztek közül 11 személyt szintén felakasztottak. 1946-ban kivégeztek öt tábor-felügyelőnőt, 1946–1947-ben pedig hat kápót is.

Albert Forster Hitlernél a Berghofon

Forster danzigi Gauleitert a lengyel legfelső bíróság 1948 áprilisában kötél általi halálra ítélte, s kegyelmi kérvényének elutasítása után, 1952. februárban kivégezték. Ludolf-Hermann von Alvensleben, aki 1939. szeptembertől november végéig vezette a nyugat-poroszországi Népi-német Önvédelem szervezetét, a brit hadifogságból Argentínába szökött, s így elkerülte a felelősségre vonást. Kurt Eimannt, aki előszeretettel lőtte le az első áldozatot, hogy „példát mutasson embereinek", 1968 decemberében a hannoveri tartományi bíróság legkevesebb 1200 emberen közösen elkövetett gyilkosság vádjában négy év börtönbüntetésre ítélte, amelyből két év után szabadult. Néhány helybeli tettes Németországba menekült, de ott egyikük ellen sem indítottak eljárást.

De a kasubok nem felejtettek. 1955. szeptember 1-jén a Wejherowo és Krokowa közötti főúton éjszaka 12 méter magas kő emlékművet emeltek, hatósági engedély nélkül. Közülük ugyanis a háború után többet megfigyeltek és németbarátnak minősítettek, főleg az 1942. évi hivatalos „németesítésük" miatt. A piaśnicai gyilkosságok Németországban – s miként Piotr M. Majewski 2011-ben a *Die Zeit*-ben hangsúlyozta –, és a lengyel közvélemény előtt is viszonylag ismeretlenek. Mivel az áldozatok többnyire németek és kasubok voltak, a kommunista történetírás nem tartotta fontosnak, hogy emlékezzen rájuk.

A piasnicai áldozatok emlékoszlopa

Piaśnica és Katyń

Az 1939. augusztus 23-i Molotov–Ribbentrop paktummal, majd a szeptember 28-i szovjet–német szerződésekkel végleg megpecsételődött Lengyelország sorsa. Szeptember 1-jén előbb a német Wehrmacht, majd szeptember 17-én keletről a szovjet Vörös Hadsereg támadt hadüzenet nélkül Lengyelországra. A hónap végén kötött határ- és barátsági egyezményükkel pedig eltüntették a térképről Lengyelországot.

A piaśnicai és katyńi tömeggyilkosságok a két nagyhatalom háttérben kötött alkuit példázták: felszámolni a lengyel értelmiséget, amely esetleg Lengyelország talpra állásának letéteményese lehet. Integrálni a lengyel területeket, lakosainak nagy részét deportálni, kivégezni, munkatáborokba küldeni vagy – miként a Főkormányzóságban történt – munkaerő-tartalékként használni a „Harmadik Birodalom" számára.

Az ember fantáziáját leginkább a gyilkosságok individualitása izgatja. Mert ez nem tömeges elgázosítás volt, nem géppuskasorozattal kaszálták le őket, itt nem egy perc vagy másodperc alatt haltak meg százak. Ellenkezőleg: mindenki hosszú perceken keresztül haldoklott, mindenkit a sír szélére vonszoltak, ezreket egymás után! Minden holttest a szörnyű kínhalál, a rémület, a kétségbeesés, minden olyan halál előtti élmény újabb példája, amelyet mi, élők, nem ismerhetünk.

Kronológia

1930: az NSDAP Danzigba küldte Albert Forstert, hogy vezesse a nácik harcát a hatalom megszerzéséért

1935: Forster felügyeletével megalakult az ún. Népi-német Önvédelem szervezete

1936: német nyilvántartás a nemkívánatos lengyelekről

1939. június: Kurt Eimann vezetésével Danzigban megalakult az SS-rohamegység

1939. július 3: Eimann egysége parancsot kapott egy internálótábor helyszínének kiválasztására és annak előkészítésére

1939. szeptember 1: Lengyelország német megtámadása

1939. szeptember 17: a Vörös Hadsereg hadüzenet nélküli támadása Lengyelországra

1939. október 17: Albert Forster Gauleiter beszéde a danzigi városháza erkélyén

1939 ősze – 1940 tavasza: Pomerániában a németek 432 helyen 52.794-60.750 személyt gyilkoltak meg

1944. augusztus–szeptember: a tetemek német kihantolása és elégetése

1946. október közepe: különleges bizottság exhumálása a piaśnicai erdőkben

Irodalom

Alton, Ruth: *Deportiert von den Nazis. Berlin – Lodz – Auschwitz – Stutthof – Dresden.* Lorbeer Verlag, Bielefeld, 2009.

Bojarska, Barbara : *Piaśnica. Miejsce martyrologii i pamięci: z badań nad zbrodniami hitlerowskimi na Pomorzu [Piasnitz. Ort des Martyriums und des Gedenkens. Aus den Forschungen über die Naziverbrechen in Westpreußen].* Wejherowo, 2009.

Benz, Wolfgang – Distel, Barbara (Hrsg.): *Der Ort des Terrors. Geschichte der nationalsozialistischen Konzentrationslager*. 9 Bände. C. H. Beck, München 2005–2009. (Bd. 6: Natzweiler, Groß-Rosen, Stutthof)

Grabowska, Janina: *Stutthof – Ein Konzentrationslager vor den Toren Danzigs*, Edition Temmen, Bremen, 1995.

Grasberger, Thomas: *Der Totenwald. Die Massaker von Piaśnica im September 1939 waren die erste systematische Mordaktion der Nationalsozialisten im besetzten Europa.* In: *Die Zeit.* 20. Januar 2011.

KZ Stutthof. Berichte aus Polen. Pinneberg, 1973.

Schenk, Dieter: *Hitlers Mann in Danzig. Albert Forster und die NS-Verbrechen in Danzig-Westpreußen*. Verlag Dietz, Bonn. 2000.